

Työryhmä: Hallituksen esitys yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (lukuvuosimaksujen korottaminen)

Työryhmän 14. kokous

Aika: tiistaina 5.12. klo 13.00–15.00 (Meritullinkatu 10 / Potentia ja Teams)

Osallistujat

Maija Innola, varapuheenjohtaja, OKM
Jonna Korhonen, puheenjohtaja, OKM
Samuli Maxenius, Arene
Ida Mielityinen, Arene
Kristiina Mäkelä, Aalto-yliopisto
Tapio Määttä, Itä-Suomen yliopisto
Sanna Nieminen, VM
Henna Närhi, sihteeri, vastuvalmistelija, OKM
Heidi Rättyä SYL
Ella Rautiola, Migri
Pekka Seppälä, UM
Nelli Tiainen, työryhmän sihteeri, OKM
Anna Toni, TEM
Mari Tuukkanen,
Roosa Veijola, SAMOK

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 13.01.

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

3. Kokousmuistion hyväksyminen

Hyväksyttiin pyydetyn mukaisesti korjattu muistio 8.10.2024 sekä 5.11.2024 kokouksen muistio

4. Työryhmän loppuraportin luonnos

- *Keskustelu ja raportin viimeistely: Apurahat*

Keskusteltiin loppuraportin luonnokseen työryhmän toiveesta tehtävistä muutoksista. Unifi lähetti kommenttejaan myös kirjallisesti. Se pyysi mm. huomioimaan, että muutoksista puhutaan lakipykälien muotoilujen mukaisesti ja odotuksia hallitaan laittamalla seurannan aikajänteeksi esimerkiksi vuosi 2030. Arene huomioi kirjattavaksi mm. sen, että monien korkeakoulujen apurahat ovat jo pienentyneet ja korkeakoulujen kate kasvanut.

Keskustelussa Unifi ja Arene olivat yhtä mieltä siitä, että maininta *valtakunnallisesti hallinnoidusta* järjestelmästä tulisi ottaa pois, eikä varsinaista uutta järjestelmää tulisi luoda. On huomioitava myös, että yhteen paikkaan koottu tieto edellyttää tiedon päivittämistä. Opintopolussa koetaan olevan yleisesti paljon kehitettävää ja hakemusmaksutuotot tulisi käyttää sen kehittämisen kustannuksiin. Sen sijaan kannatetaan etenemistä kohti läpinäkyvämpiä ja yhtenäisimpiä toimintatapoja, hakijoille selkeämpää viestintää sekä Suomi-brändiin panostamista. Lisäksi teksti keskittyy paljolti hakuvaiheen apurahoihin, vaikka merkittävä osa apurahoista myönnetään myöhemmin.

VM tiedusteli, hoidetaanko Suomi-stipendin rahoitus kehyksestä. Puheenjohtaja totesi, että kuten raporttiin on kirjattu, ehdotus on, että sen on tarkoitus tulla kehyksen ulkopuolelta.

SYL:n mukaan pyöristävä muotoilu on tarpeen suhteessa Laboren selvitykseen, jossa oli joitakin epätarkkuuksia korkeakoulujen nykytilaan liittyen. SYL pohti lisäksi apurahan käyttöönoton aikataulua tekstissä mainitun 2027 suhteen. SAMOK toi esiin, että Laboren selvityksessä kuvataan hyvin apurahojen sekavuus kansainvälisen hakijan näkökulmasta tällä hetkellä, hakijalähtöisyys on olennaista.

Valmisteluryhmä huomautti, että tekstiin pyrittiin tuomaan raamittavia reunaehtoja käyttöönoton aikatauluun liittyen. Pyrkimyksenä on luoda hakijalle selkeämmin ymmärrettävä kokonaisuus, jota voidaan käyttää Suomi-brändin markkinointiin paremmin kuin nykytilassa. Opintopolun yhteyteen olisi hyvä rakentaa ensimmäisen vuoden apurahan saaminen. Seuraaville vuosille tulisi myös olla jokin luokitus tarjolla olevista apurahoista. Ehdotuksena olisi, että Suomi-stipendille saataisiin määrärahaa korkeakoulujen kehyksen ulkopuolelta. Suomen houkuttelevuudessa ja opiskelijan miettiessä eri vaihtoehtoja koulutusohjelman kiinnostavuuden rinnalla tärkeä tekijä on se, onko tarjolla apurahoja. Tarvitaan yhteinen näkymä, mitä Suomi tarjoaa, muuten saatetaan kansainvälisesti menettää potentiaalisia hakijoita.

Pj toi esiin, että olisi hyvä pitää tietty kunnianhimon taso läpinäkyvyydessä ja pyrkimyksenä erottautua kovassa globaalissa kilpailussa kv-opiskelijoiden keskuudessa. Apurahoissa on hyödynnettävä myös sähköisiä järjestelmiä. Lisäksi pj huomautti, että tarkoituksena ei ole luoda tai rahoittaa uutta järjestelmää, vaan nimenomaan kehittää näkyvyyttä osana Opintopolkua. Selkeytetään tekstiä tämän osalta väärinymmärrysten välttämiseksi.

Arene huomioi, että nyt on käytetty paljon aikaa esimerkiksi kielen oppimiseen perustuvien mallien luomiseen eli se tulisi näkyä uudenkin mallin luokituksessa. Maksujen suuruudet voi koota yhteen paikkaan, mutta ei voida tyhjentävästi avata, millä ehdoilla apurahoja korkeakoulussa tai ohjelmassa saa. Toisaalta

läpinäkyvyyden lisääntyminen vaikuttaa korkeakoulujen keskinäiseen hinnoitteluun ja kilpailuun. AMK-sektorilla ongelmaksi ei ole koettu, että hakija jättäisi hakematta apurahojen epäselvyyden vuoksi. Lisäksi, jotta tavoitteet toteutuvat käytännössä, on tärkeää, että autonomia apurahojen suhteen säilyy korkeakouluilla, ja että työelämä osallistuisi rahoittamiseen.

Unifi toi myös esiin, että jatkossa bisnesnäkökulma korostuu. Suomi-brändin ja houkuttelun kehittämisessä on huomioitava kv-opiskelijoiden todellisuus Suomessa, esimerkiksi, jos ei saakaan töitä tai ole varaa opiskella sekä suomen/ruotsin kielen osaaminen tärkeys. Pj totesi olevan yhteinen huoli, että kv-opiskelija saa oikean tiedon Suomessa opiskelusta. Mutta jos haluaa ensisijaisesti töihin, on haettava työlupaa. Unifi pyysi selventämään kaksoistutkinto-ohjelmissa (muut kuin Erasmus Mundus-ohjelmat) opiskelevien asemaa. OKM:n mukaan on tarkoitus, että opiskelija jää hakemusmaksun ulkopuolelle, kun hän on kirjoilla ulkomaalaisessa korkeakoulussa ja hakee sieltä suomalaiseen korkeakouluun.

Pj tiivistä, että valtakunnallisesti hallinnoitun järjestelmän sijaan työryhmä pitää tärkeänä läpinäkyvämpää mallia, joka auttaa globaalissa kilpailussa. Lisäksi olennaista on sen huomiointi, että apurahoja myönnetään hakuvaiheen jälkeen paljon myöhemminkin; tiedon löytäminen näistä ja Opintopolun hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan. Pyydetyn mukaisesti vaihdetaan järjestystä tekstissä niin, että Suomi-stipendiä koskeva osuus kuvataan ensin. Huomioidaan myös työelämän osallistuminen rahoittamiseen. OKM:ltä on tulossa lukuvuosimaksuja selventävän webinaarin (12.12.2024) lisäksi verkkosivuille vastauksia usein kysytyihin kysymyksiin.

- *Keskustelu ja raportin viimeistely: kannustimet*

Kannustimien osalta SAMOK toi esiin, että tulisi mainita kv-opiskelijoiden potentiaali ja halu jäädä Suomeen, mikä on jopa 90 % Eurostudent-tutkimusten mukaan.

TEM:n mukaan käytännössä palkkatukea vastaava työllistymistukikokeilu olisi nykytilanteessa valtion toimesta mahdoton toteuttaa, kun työllisyyspalvelut siirtyvät vuoden vaihteessa valtiolta kunnille. Nyt on jo olemassa kokeilu liittyen palkkatukeen. Voitaisiin sen sijaan harkita Talent Explorer -rahoituksen hyödyntämistä, jota Business Finland on hallinnoinut. Tuki kohdentuisi työnantajayrityksille tarkoituksena poistaa esteitä kv-opiskelijoiden työllistymiseltä ja madaltaa työnantajan kynnystä rekrytoida ulkomaalaistaustaisia. Kysymyksenä on, pitäisikö työnantajien tukemisen sijaan tai lisäksi kohdentaa myös hakijapuolelle esimerkiksi ohjauksellista tukea oman osaamisen tunnistamiseen ja sanoittamiseen, jotta työnantaja ymmärtää kv-opiskelijan työllistymispotentiaalin.

Arene painotti, miten mahdollinen tuki suhteutuisi olemassa olevaan palkkatukeen ja kuinka varmistetaan kv-opiskelijoille harjoittelupaikkoja, joista on puute, sekä sitä kautta pitkäkestoisemmin työelämään kiinnittyminen. Korkeakoulut eivät halua positioon, jossa työnantajalle pitäisi maksaa opiskelijan ottamisesta harjoitteluun. Suurin osa kv-opiskelijoista tulee maahan työllistyäkseen ja jäädäkseen. Vastuuta harjoittelupaikkojen saamisesta tai työllistymisestä ei voi vierittää korkeakouluille. Tekstissä tulee kuvata vielä näkyvämmiin korkeakoulujen rahoituspohjan pienentäminen ja ristiriitaiset poliittiset tavoitteet, jotka sotii maahan jäämistä vastaan. Unifi totesi yliopistosektorilla olevan sama haaste harjoittelupaikkojen saamisen

suhteen; olemassa olevan ja rahoitetun harjoitteluohjelmankaan kautta ei pääse harjoitteluun. Toisaalta on myös paljon ohjelmia, joita ei alun perinkään ole tarkoitettu Suomeen työllistymiseksi.

Pj totesi, että katsotaan työllistymistukeen liittyvä tarkempi muotoilu TEM:n kanssa. Tilannekuva harjoittelupaikkojen suhteen on vakava, ja se koskee molempia sektoreita; harjoittelupaikkoja ei löydy rahallakaan ja se on yksi keskeisimmistä haasteista työllistymiselle ja Suomeen jäämiselle. Työnantajan rooli kokeilujen kohteena on olennaista. Kokeilua tarvitaan arvioinnin avuksi.

Valmisteluryhmä toi esiin TEM:n kanssa valmisteltavan työllistymisen toimintasuunnitelman, jossa toimina on mm. kielen oppiminen, kannusteet, alueelliset kokeilut sekä kv-opiskelijan polun alku, johon pyritään saamaan viestiä työllistymisnäkymistä Suomeen. Viestinä on myös, että on niin globaalille markkinalle tarkoitettuja kuin Suomessa työllistymiseen tähtäviä tuotteita.

- *Keskustelu ja raportin viimeistely: Muut ehdotukset*

Arenen näkemyksen mukaan muissa ehdotuksissa esiin tuotujen opiskelijavalintojen uudistamisen kokonaisuuteen kuuluu priorisoinnin lisäksi vieraskielisen yhteishaun uudet tavoitteet suhteessa muihin valintatapoihin, kuten erillisvalintoihin. Lisäksi kysymyksenä on jatkossa, voidaanko joillakin kontrollikeinoilla tai esimerkiksi eri valintatapoja testaamalla vaikuttaa ryhmien kompositioihin ja kansalaisuusjakaumaan sekä toisaalta, kuinka yhdenvertaisuus toteutuu eri hakutavoissa ja malleissa. Myös Unifi kannattaa erilaisten hakujen selkeyttämistä (yhteishaku, joustava, täydennys, erillishaku), jotta opiskelijat saadaan ohjelmiin. Samoin siirtohakujen kehittämiseen ollaan valmiita. Unifin mukaan mietittäväksi tulee myös, voisivatko sektorit kehittää kv-opiskelijoiden valintojen kokonaisuutta tulevaisuudessa yhdessä. Arene huomioi, että jo nyt on olemassa sektoreiden yhteinen opiskelijavalintojen ryhmä.

Pj totesi, että tämä ei ole ensisijaisesti opiskelijavalintoja ratkaiseva ryhmä, mutta asia huomioidaan loppuraportissa. Tämän keskustelun perusteella muokattu loppuraportti toimitetaan työryhmälle sähköpostitse viimeistään 16.12. Siinä vaiheessa toivotaan maltillisia muokkauksia tai kommentteja. Lukemisen helpottamiseksi muokkaukset tehdään korjausmerkinnöin.

6. Muut asiat

Valmisteluryhmästä kerrottiin, että Laboren selvitys on juuri hetki sitten (5.12.2024) julkaistu OKM:n julkaisusarjassa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165960>.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.38.